

Q. P. Code:-24689

(2 ½ hours)

Total marks: 75

N. B. (1) All questions are compulsory

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. A) Choose the correct alternative: (any eight) (8)

1) -----number of languages are recognized by the constitution of India.

(18, 22, 24)

2) ----- State is the home to the largest population of Scheduled Tribes in India.

(Meghalaya, Maharashtra, Madhya Pradesh)

3) The Eightfold Path, the Four Noble Truths, and the concept of nirvana are associated with the religion of-----

(Baha'i, Jainism, Buddhism)

4) The term 'Secular' was added to the Preamble by the ----- Amendment.

(40th, 41st, 42nd)

5) Untouchability in India is abolished and its practice in any form is prohibited by Article-----

(15, 16, 17)

6) The dispute over Chandigarh, Belgaum, Kasargod between related States are examples of-----

(Regionalism, Linguism, Communalism)

7) Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques Act (PCPNDT) is aimed at preventing -
----- . (female foeticide, child marriage, maternal mortality)8) 73rd and 74th Amendments in the Constitution are about-----.

(Education, age of marriage, local government)

9) According to a report published by the Inter-Parliamentary Union (IPU) and UN Women in March 2017, Indian women participation in politics is -----Pakistan, Bangladesh, Afghanistan. (higher than, lower than, same as)

10) Santhal, Pardhi, Jaintia, Naga are ----- .

(Tribes of India, Languages of India, textiles of India)

1. B) State whether the following statements are True or False (any seven): (7)

(1) The sex ratio in India shows upward trend according to the 2011 census as compared to 2001 census.

(2) More than half of the Scheduled Tribe population is concentrated in Central India.

(3) The Indian subcontinent is the birthplace of four of the world's major religions.

(4) Andhra Pradesh was the first state to be carved out on linguistic lines in the country.

Q. P. Code:-24689

- (5) Dispute over the use of water resources of four important rivers namely Yamuna, Narmada, Krishna and Kaveri is purely environmental.
- (6) According to the recent Supreme Court ruling the legal age of consent across all communities is 18 years.
- (7) As per the 2011 census, the literacy rate is the lowest among Muslims across religious communities.
- (8) Preamble reflects the philosophy of Indian constitution.
- (9) Discrimination based on religion is unconstitutional.
- (10) Provision for education of the child by parent or guardian is one of the Fundamental Duties.
2. A. Discuss the causes for gender disparity and violence against women in India. (15)
- OR
- B. Comment on the problems of persons with disabilities in India.
3. A. Discuss the reasons for communal violence in modern India. Substantiate your answer with examples. (15)
- OR
- B. 'Issues related to regionalism are integral to India'. Comment.
4. A. Discuss any six basic features of the Indian Constitution. (15)
- OR
4. B. Comment on the Fundamental Duties mentioned in the Indian constitution.
5. A. Discuss the way in which democratic participation is ensured at the grass root level by the 73rd and 74th amendment to the Indian constitution. (15)
- OR
- B. Write short notes on any three of the following:
- i. Concept of Diversity as core strength for the nation
  - ii. Characteristics of tribal societies in India
  - iii. Women in politics
  - iv. Ways to achieve communal harmony
  - v. Concept of Local Government

*****

Q. P. Code:-24689

(मराठी रुपांतर)

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

एकूण गुण: ७५

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

वेळ: २:३० तास

प्रश्न.१ रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा. (कोणतेही आठ)

(८)

१. भारतीय घटनेने अधिमान्य केलेल्या भाषांची संख्या ----- ही आहे.
(१८, २२, २४)
२. भारतात अनुसूचित जमातींच्या लोकांची संख्या ----- राज्यात सर्वात जास्त आहे.
आहे. (मेघालय, महाराष्ट्र, मध्य प्रदेश)
३. अष्टांग मार्ग, चार शाश्वत सत्ये आणि निर्वाणाची संकल्पना या गोष्टी -----
धर्माशी संबंधित आहेत. (बहाई, जैन, बौध्द)
४. -----घटनादुरुस्तीद्वारे प्रास्ताविकेत 'धर्मनिरपेक्ष' हि संज्ञा घातली गेली.
(४०व्या, ४१व्या, ४२व्या)
५. ----- या कलमाद्वारे भारतात अस्पृश्यता बेकायदेशीर ठरली आणि तिचे
कोणत्याही स्वरूपातील व्यावहारिक आचरण प्रतिबंधित झाले. (१५, १६, १७)
६. चंदिगड, बेळगाव, आणि कासारगोड याबद्दलचे संबंधित राज्यांमधील वाद हे -----
- याची उदाहरणे आहेत. (प्रदेशिकतावाद, भाषावाद, जातीयवाद)
७. प्रसूतीपूर्व लिंग निदान प्रतिबंधक कायद्याचे उद्दिष्ट ----- रोखणे हे
आहे. (स्त्रीभ्रूण हत्या, बालविवाह, माता मृत्यू)
८. ७३ वी आणि ७४ वी घटनादुरुस्ती ----- यासंदर्भात आहे.
(शिक्षण, लग्नासाठीचे वय, स्थानिक शासन)
९. इंटर पार्लमेंटरी युनियन आणि यु. एन. वूमन यांनी मार्च २०१७ मध्ये प्रकाशित केलेल्या
अहवालानुसार, भारतीय महिलांचा राजकारणातील सहभाग पाकिस्तान, बांगलादेश आणि
अफगाणिस्तानपेक्षा ----- आहे. (जास्त, कमी, तेवढाच)
१०. संथल, पारधी, जैन्थीया, नागा ----- आहेत. (भारतातील आदिवासी, भारताच्या
भाषा, भारतातील वस्त्रप्रावरणे)

प्रश्न.१ ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर आहेत ते सांगा. (कोणतेही सात)

(७)

१. २००१च्या जनगणनेच्या तुलनेत २०११ च्या जनगणनेनुसार भारतातील लिंग गुणोत्तरात
सुधारणा झाली आहे.

२. अनुसूचित जमातीचे अर्ध्यापेक्षा जास्त लोक मध्य भारतात राहतात.

३. भारतीय उपखंड जगातील चार प्रमुख धर्मांचे उगमस्थान आहे.

४. आंध्र प्रदेश हे भाषेच्या आधारावर स्थापन होणारे पहिले राज्य आहे..

Q. P. Code:-24689

५. यमुना, नर्मदा, कृष्ण आणि कावेरी या नद्यांच्या पाण्यासंदर्भात होणारे वाद पूर्णपणे पर्यावरणाशी संबंधित आहेत.
६. सर्व समुदायांकरता, १८ वर्षावरील व्यक्तीला लैंगिक संबंधांना मान्यता देण्याचा अधिकार कायद्याने मान्य केलेला आहे.
७. २०११ च्या जनगणनेनुसार, सर्व धार्मिक समुदायांमध्ये, साक्षरतेचे प्रमाण मुसलमानांमध्ये सर्वात कमी आहे.
८. प्रास्ताविका ही घटनेचे तत्त्वज्ञान प्रतिबिंबित करते.
९. धर्माच्या आधारावर केलेला भेदभाव घटनाविरोधी आहे.
१०. मुलाला शिकवणे हे पालकांचे घटनेतील मूलभूत कर्तव्यांपैकी एक कर्तव्य आहे.

प्रश्न २. अ. भारतात असलेल्या लैंगिक असमानतेच्या कारणांची आणि स्त्रीयांवर होणाऱ्या अत्याचारांची चर्चा करा.

१५

किंवा

प्रश्न २. ब. भारतातील अपंग व्यक्तींच्या समस्यांवर टिप्पणी करा.

प्रश्न.३. अ. आधुनिक भारतातील जातीय हिंसाचाराच्या कारणांची चर्चा करा. तुमच्या उत्तरात उदाहरणे द्या.

१५

किंवा

प्रश्न.३ ब. 'प्रदेशिकतेशी संबंधित प्रश्न भारतात असणे साहजिक/अनिवार्य आहे.' टिप्पणी करा.

१५

प्रश्न. ४ अ. भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्याही सहा वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

१५

किंवा

प्रश्न ४ ब. भारतीय राज्यघटनेमधील मूलभूत कर्तव्यांवर टिप्पणी करा.

प्रश्न.५ अ. भारतीय घटनेच्या ७३ व्या आणि ७४ व्या दुरुस्तीने स्थानिक पातळीवरील लोकांचा सहभाग कसा वाढवला याची चर्चा करा.

१५

किंवा

प्रश्न ५ टीपा लिहा.(कोणत्याही तीन)

१५

अ. विविधतेची संकल्पना हा राष्ट्राचा गाभा

ब. भारतातील आदिवासी जमातींची वैशिष्ट्ये

क. राजकारणात महिलांचा सहभाग

ड. जातीय सलोखा प्रस्थापित करण्याचे मार्ग

इ. स्थानीक शासनाची संकल्पना

*****